

Haapaveden kaupunki

Arviointikertomus 2024

SISÄLLYSLUETTELO

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	3
2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	4
3. EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI.....	7
4. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	9
4.1 Strategiset tavoitteet	9
4.2 Toiminnalliset tavoitteet	10
4.3 Taloudelliset tavoitteet	12
4.4 Investoinnit	13
5. HENKILÖSTÖ	14
6. KUNTAKONSERNIN TOTEUMA.....	14
7. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI.....	15
8. YHTEENVETO	16

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Sote-uudistuksen jälkeinen toinen toimintavuosi 2024 jatkui muutosten saattelemana. Työllisyysasioiden siirtyminen kunnille vuoden 2025 alusta työllisti kuntia muun toiminnan ohella viime vuoden aikana.

Yleismaailmallinen talouden piristyminen ei ole lähtenyt vielä nousuun, mikä näkyy erityisesti muuttoliikkeen osalta Haapaveden kaltaisilla pienillä maaseutupaikkakunnilla. Rahoitusmarkkinoilla oli havaittavissa muutoksia viime vuonna. Koroissa oli nousua. Se lisäsi sijoitusvarallisuuden kasvua. Tämä on kasvattanut vieraan pääoman kustannuksia. Haapaveden kaupungin taloudessa sitä vastoin korkokulut pienentyivät edellisvuodesta ja korkotulot kasvoivat viime vuonna.

Työllisyys parantui vuoden aikana. Haapaveden työttömyysaste oli vuoden 2023 lopussa 10,8 % ja vuoden 2024 lopussa 10,3 %. Työllisyyden hoitoon on syytä silti kiinnittää huomioita edelleen työttömyyden hoidon kustannusten siirtyessä enemmän kuntien vastattavaksi.

Kaupungin verotulo- ja tulokehitykseen muutoinkin voi olla kohtalaisen tyytyväinen. Konsernitilinpäätöskin kääntyi ylijäämäiseksi vuoden 2023 tilinpäätöksessä ja hieman parantui vuoden 2024 aikana. Taloudenhallintaan tulee silti kiinnittää huomiota, koska tulevaisuudessa on edelleen epävarmuustekijöitä tällaisilla maaseutupaikkakunnilla.

Lautakunta piti edellisvuoden tapaan kuusi kokousta. Lisäksi kokousten välillä pidettiin säännöllistä yhteydenpitoa päätösten seuraamisessa ja kokousten suunnittelussa.

Lautakunta kiittää sen jäseniä aktiivisesta työstä toimikautensa aikana. Lautakunta kiittää myös kuultavina olleita viranhaltijoita, tytäryhtiöiden johtoa ja luottamushenkilöitä, joita se on kuullut ja jotka ovat vastanneet lautakunnan esittämiin kysymyksiin ja vastauspyyntöihin.

*Janne Mäkinen
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja*

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Kaupunginvaltuusto valitsi 16.8.2021 vuosien 2021 – 2024 tarkastuslautakunnan jäseniksi ja varajäseniksi:

Vuonna 2024 kokoonpanossa ei tapahtunut muutoksia.

jäsen	varajäsen
Janne Mäkinen, pj	Helena Pitkälä
Leila Särkipaju, vpj.	Mervi Niemelä
Juha Karvonen, jäsen	Antti Pekkala
Tellervo Sirviö, jäsen	Tauno Hietasarka
Jarmo Viinala, jäsen	Paavo Törmälehto

Tarkastuslautakunta järjestäytyi 1.10.2021, ja se kokoontui vuonna 2024 kuusi kertaa, kolme keväällä ja samoin kolme kertaa syksyllä.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt asiat puheenjohtajan selostuksen pohjalta ilman viranhaltijaesittelyä.

Tarkastuslautakunta päätti kokouksessaan 7.10.2024 lautakunnan jäsenten seurantavastuista hallintokunnittain ja ne ovat olleet seuraavat:

kaupunginhallitus	kaikki jäsenet
ympäristöterveyslautakunta:	Leila Särkipaju
kasvatus- ja koulutuslautakunta:	Jarmo Viinala ja Tellervo Sirviö
hyvinvointilautakunta:	Leila Särkipaju ja Janne Mäkinen
Jokihelmen opiston johtokunta:	Tellervo Sirviö
tekninen lautakunta:	Janne Mäkinen ja Juha Karvonen
rakennus- ja ympäristölautakunta:	Leila Särkipaju

Esteellisydet

Kukin lautakunnan jäsen ja varajäsen on arvioinut esteellisyyttään hallintolain 27 § - 29 §:n esteellisyyssäännösten mukaan, eikä hän ole osallistunut niiden toimielinten arviointiin, joiden jäsen tai varajäsen hän tai häneen hallintolaissa tarkoitettu läheinen on ollut valittuna.

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet:

Janne Mäkinen	kasvatus- ja koulutuslautakunta
Leila Särkipaju	tekninen lautakunta, Haapaveden Energia ja Vesi Oy, Haapaveden Teollisuuskiinteistöt Oy
Juha Karvonen	kasvatus- ja koulutuslautakunta, hyvinvointilautakunta
Tellervo Sirviö	ei esteellisyyksiä
Jarmo Viinala	ei esteellisyyksiä

Lautakunnan sihteeri

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Haapaveden kaupungin vt. johdon sihteeri Johanna Taskila.

Tarkastuslautakunnan painopistealueet vuodelle 2024

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueena vuoden 2024 arviointityössä ovat olleet sisäinen valvonta ja konsernivalvonta. Toimielinten työssä on seurattu kaupunginhallitusta joka vuosi ja lisäksi vuoden 2024 osalta keskusvaalilautakunta, kasvatus- ja koulutuslautakunta sekä rakennus- ja ympäristölautakunta.

Tilintarkastaja

Tilintarkastuspalveluiden hankinta kaudelle 2021 – 2024 kilpailutettiin keväällä 2021. Kaupunginvaltuusto valitsi 24.5.2021 tilintarkastuspalveluiden tuottajaksi KPMG Oy Ab:n. Syksyllä 2024 tilintarkastuspalveluiden hankinta kilpailutettiin kaudelle 2025 – 2028. Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 10.12.2024 tilintarkastuspalveluiden tuottajaksi edelleen KPMG Oy Ab:n.

Vastuullisena tilintarkastajana vuonna 2024 on toiminut JHT, KHT Heidi Hyry ja varatilintarkastajana JHT KHT Antti Kääriäinen.

Tarkastuslautakunta on huolehtinut myös kaupungin tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta on seurannut tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja on tehnyt tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen valvonnan sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä. Tilintarkastaja on raportoinut tarkastushavainnoistaan tarkastuslautakunnalle.

Sidonnaisuuksien valvonta

Sidonnaisuuksien ilmoittamisesta säädetään kuntalaissa 410/2015. Kaupunginhallituksen sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäsenten ja varajäsenten, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien, kaupunginjohtajan, sekä kaupunginhallituksen ja lautakuntien esittelijöiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudesta sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Ilmoitus tulee tehdä kaikkien ilmoitusvelvollisten, vaikka ei olisi mitään erikseen ilmoitettavaa.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu valvoa sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Lautakunta käsitteli sidonnaisuusilmoitusten raportointia useita kertoja vuoden 2023 aikana. Edellisen kerran valtuustolle saatettiin tieto sidonnaisuusilmoitusten valvonnasta 18.6.2024. Tämän jälkeen uusia ilmoituksia tai aikaisempien ilmoitusten päivityksiä on käsitelty tarkastuslautakunnassa 7.10.2024, ja 3.12.2024 sekä 13.5.2025.

Sidonnaisuusilmoitukset on pääosin tehty asianmukaisesti ja määräajassa. Kaikilta ilmoitusvelvollisilta ei ole saatu sidonnaisuusilmoitusta lainkaan useista muistuksi huolimatta. Lautakunta korostaa, että sidonnaisuusilmoituksen tekeminen on säädetty velvollisuudeksi määrättyjen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden. Lautakunta lausuu, että kunkin luottamushenkilön ja viranhaltijan tulee tehdä tämä oma-aloitteisesti ja määräajassa. Jotta ilmoitukset tulevat kaikkien ilmoitusvelvollisten tehdyksi, tarkastuslautakunta ehdottaa, että kunkin valtuustoryhmän tulee koordinoida jäseniään sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi.

3. EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunnan hyväksymä arviointikertomus vuodelta 2023 annettiin tiedoksi kaupunginvaltuustolle 21.5.2024 ja saatettiin kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus on käsitellyt ja antanut vastineen kokouksessaan 17.9.2024. Kaupunginhallituksen vastine on annettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle 12.11.2024 ja tarkastuslautakunnalle 7.10.2024.

1. Talouden tasapainoisen tuloksen kertymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota myös tulevina vuosina joko tuloja lisäävästi tai menoja vähentämällä tai näiden molempien yhteisvaikutusta, jotta kaupungin toimintojen menot saadaan pidettyä hallinnassa.

1. Tilinpäätöksen 2023 osalta Haapaveden kaupungin taseen ylijäämää oli 3,65 M€ ja konsernitaseen 1,28 M€. Talousarvion 2024 mukaan kaupungin ylijäämäksi on arvioitu noin 0,36 M€. Henkilöstökulujen ja palveluiden ostokulujen kasvun myötä loppuvuodesta joudutaan todennäköisesti tekemään lisätalousarvioesitys, mistä johtuen tilikausi voi käänntyä alijäämäiseksi.

Keväällä 2024 haetun perinnön ajoittuminen vuodelle 2024 voi kuitenkin nostaa tilikauden myös ylijäämäiseksi. Talouden näkymä vuodelle 2025 on merkittävästi huonompi, kun toimintatuottojen odotetaan vähenevän ja toimintakulujen kasvavan, sekä verotulojen ja valtionosuuksien tulorahoituserät yhteismäärältään pienenevät. Syyskuun alussa tehdyn alustavan talousarvion mukaan kaupungin alijäämä nousisi tilikaudella 2025 noin 0,9 miljoonaa euroon. Tämän arvion perusteella kaupungissa tulee toteuttaa talouden sopeuttamisohjelma, jossa tarkastellaan kriittisesti toiminallisia muutosvaihtoehtoja. Sopeuttamisohjelman henkilöstömenoihin kohdentuva säästötavoite vuodelle 2025 on n. 0,6 M€ ja muihin kaupungin menoihin n. 0,4 M€. Kulujen karsimisen lisäksi myös kaupungin tulopohjaa pyritään vahvistamaan edistämällä investointeja. Tätä varten on valmisteltu mm. konserniyhtiöiden kehittämisohjelma sekä yritystoiminnan ohjelma, joiden puitteissa kaupunki tarvittaessa sijoittaa konserniyhtiöihin ja investoi viin yrityksiin.

2. Kaupungin strategisten tavoitteiden mukaan talous tulee pitää sellaisessa kunnossa, että kaupungin itsemääräämisoikeus säilytetään.

2. Haapaveden kaupungin talouden seurantaan tehdään ajantasaisesti tilikauden aikana. Myös konsernitaloutta seurataan ja toimintaa tarkastellaan konserniohjausryhmän kokoontuessa kvartaaleittain. Kvartaaleittain talousraporteissa käydään läpi tulosaluetasolla kaikkien lautakuntien alaista toimintaa ja taloustoimintaa, sekä konsernin tytäryhtiöiden talousnäkymiä. Tilinpäätöksessä kuvataan laaja-alaisemmin talouden kokonaistilannetta ja talousarvio kertoo talouden näkymistä seuraaville vuosille. Resursointi tämän osalta on ollut riittävää.

Talousnäkemien heikentyessä Haapaveden kaupunki reagoi tarvittavin sopeuttamistoimin, jotta ei jouduta valtiovarainministeriön ohjauksessa tehtävään erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevan kunnan arviointimenettelyyn.

3. Millä tavalla esihenkilötyössä on huomioitu työstä poissaolojen määrä ja millä tavalla työhyvinvointia on edistetty ja tehty ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä?

3. Yleisellä tasolla sairauspoissaolojen määrään on haasteellista puuttua. Kaupungin henkilöstön sairauspoissaolojen määrässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia aikaisempaan verrattuna. Työterveyden raportoinnista nähtävissä on, että yleisimmät sairauspoissaolojen tekijät olivat vuonna 2023 mielenterveyden syyt- poissaololuokassa ja seuraavaksi yleisimpänä tuki- ja liikuntaelinvaiat. Tällä on suora yhteys henkilöstöresursseihin ja sitä kautta rekrytointeihin ja palkkamäärärahojen riittävyyteen. Työterveyshuollon palveluiden tarjoajana on vuoden 2023 alkupuolelta toiminut kilpailutuksen tuloksena Mehiläinen Oy, jonka kanssa on laadittu työterveyspalvelujen suunnitelma suunnitelmakaudelle. Suunnitelmaa myös päivitetään säännöllisesti. Suunnitelma on käsitelty ja hyväksytty yhteistoiminnassa 16.9.2024. Suunnitelma sisältää yhteisesti sovitut prosessit aktiiviselle tuella ja henkilöstö työkyvyn ylläpidolle, sisältäen paljon ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Käytössä ovat tukitoimet yksittäisten työntekijöiden työkyvyn tukemiseksi kuten kolmikantaneuvottelut, erilaiset kuntoutustuet, kuntoutusjaksot ja työkokeilut. Vuoden 2023 aikana työntekijöiden saatavilla, työterveyden kautta ovat mm seuraavat ennaltaehkäisevät tukipalvelut: - Mielialavalmentajan palvelut - Univalmentajan palvelut - Työvalmentajan palvelut - Fysioterapeutin palvelut Työterveyspalvelujen lisäksi työkykyä ylläpitävää toimintaa ovat käytössä olevat Smartum - kulttuuri- ja liikuntaetu sekä hierontaetu. Tässä työnantajan tuki on 80 euroa vuodessa/työntekijä. Smartum sisältää lisäksi myös pienen omavastuuosuuden, jolla työntekijä itse sitoutuu työkykynsä ylläpitoon. Lisäksi vuonna 2023 on otettu käyttöön mahdollisuus työsuhtepolkupyörään, jossa etu on yhteistoiminnassa sovitun mukaisesti osa työntekijän palkkaa. Työssä poissaolojen määrä on tunnistavasti kuormittava tekijä esihenkilötyössä. Tätä on tuettu jatkuvalla henkilöstökoulutuksella, esihenkilöseminaareilla sekä henkilöstöhallinnon tarjoamalla tuella haastavissa henkilöstötilanteissa. Tämän lisäksi työyksiköille on tarjolla työnohjausprosesseja niin ryhmille kuin yksilötyönä.

4. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

4.1 Strategiset tavoitteet

Strategisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty kaupungin tilinpäätösasiakirjan sivulla 53, luvussa 6.2.

Kaupungin strategia käsiteltiin valtuustossa joulukuussa 2022 (Kvalt 13.12.2022 §52). Alla olevassa tiivistelmässä on esitetty joitakin keskeisiä strategisia linjauksia, joiden tuloksellisuutta voidaan seurata myös numeerisesti.

- Asukasmäärän laskua ei ole saatu pysäytettyä.
- Kaupunkikonsernin tilinpäätös on vuosittain ylijäämäinen.
Kaupungin tilikauden ylijäämä oli 0,624 M€ ja konsernin 0,922 M€.
- Vuosikate riittää investointeihin
Kaupungin vuosikate riittää kattamaan investointimenot, jotka olivat tilikauden 2024 osalta rahoitusosuudet huomioituna 0,980 miljoonaa euroa.
- Talouden tasapainotuksella pyritään siihen, ettei velkaantuminen lisäännä.
Kaupungin suhteellinen velkaantumisaste oli 164,1 %, kun vuoden 2023 lopussa se oli 154,6 %. Vieraan pääoman suhde käyttötuloihin on kasvanut vertailuvuodesta.
- Haapavesi on ympäristöystävällinen kunta.
Nordfuel-biojalostamohankkeen sekä tuulivoimapuistojen edistäminen ovat keskeisiä teemoja Haapavedellä. Pyhäjoen vesistöalueen kehittämishankkeet vesien laadun ja ympäristöjen parantamisen osalta jatketaan myös tulevaisuudessa.
- Kaupunki tiedottaa kuntalaisia aktiivisesti ja positiivisesti korostaen avointa ja ennakoivaa viestintää.

4.2 Toiminnalliset tavoitteet

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueena vuoden 2024 arviointityössä ovat olleet sisäinen valvonta ja konsernivalvonta.

Tilinpäätöskirjan sivulla 5 on esitelty toimintarakenteen keskeisimmät muutokset:

”Vuoden 2024 aikana olemme valmistelleet merkittäviä muutoksia toiminnalliseen, taloudelliseen ja hallinnolliseen toimintaamme. Keskeisin ja suurin toimialamme on nyt sivistystoimi. Sen osuus kaupungin toiminnasta on noin 60 %. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan tuottamat palvelut kohdistuvat lapsiin ja nuoriin. Keskeiset palvelut tällä sektorilla ovat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus ja lukiokoulutus. Lasten määrän väheneminen ja valtionhallinnon ohjaus pitävät tämän sektorin jatkuvassa sopeutumistilassa sekä taloudellisesti, että toiminnallisesti.

Toinen merkittävä kaupungin toimiala on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen eli HYTE. HYTE:n keskeisiä palveluita ovat liikuntapalvelut, nuorisotoimen palvelut, kirjasto ja kulttuuritoimen palvelut. HYTE:n piirissä ovat myös järjestöyhteistyö, vanhus- ja vammaisneuvosto sekä kylien neuvosto. Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus ovat koko kaupungin toimintaa ohjaavia dokumentteja. HYTE:n palvelut koskevat kaikkia kaupungin väestöryhmiä vauvasta vaariin ja sillä on keskeinen merkitys veto- ja pitovoiman kehittämisessä.

Uusina tehtävinä vuonna 2024 valmistauduttiin työvoima- ja kotouttamispalveluiden järjestämiseen kunnissa ja kuntien yhteistyönä. Haapaveden alueelliseksi TE-palveluiden vastuukunnaksi valikoitui Raahen kaupunki. Palveluiden tuotanto käynnistyi vuoden 2025 alusta lukien. Samalla kaupungin tuli uudelleen muotoilla myös omat työllistämisen- ja kotouttamispalvelut. Ne päätettiin järjestää jatkossa Raahen työllisyysalueen kautta ja kaupungin omaa kotouttamispalvelua varten perustettiin uusi kotouttamisen- ja työllistämiskoordinaattorin virka. Virka täytetään keväällä 2025. Kotouttamisen- ja työllistämiskoordinaattorin palveluita voidaan jatkossa tarjota myös alueellisesti naapurikunnille.”

Tytäryhtiöiden tulevasta kehityksestä on kerrottu tilinpäätöskirjan sivulla 38.

”Haapaveden Energia ja Vesi Oy:n vuoden 2024 liikevaihto oli 4,044 M€ ja tulos 0,188 M€. Lämmön ja veden myynnin volyymit ovat hiukan laskeneet verrattuna edelliseen vuoteen. Vesiliiketoiminta on tappiollista suurien poistojen johdosta ja lämpöliiketoiminnan kustannukset ovat nousseet lähinnä puupolttoaineiden hinnan nousun myötä. Vuodelle 2025 veden hintaa nostettiin 7 % ja kaukolämmön hintaa 10 %. Yhtiön poistoihin sisältyy liikearvon suunnitelman mukainen poisto 0,5 M€, joka eliminoidaan konsernitasolla.

Haapaveden Teollisuuskiinteistöt Oy:n tilikauden tulos on tappiollinen 0,317 miljoonaa euroa. Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot olivat yhteensä 0,852 M€. Tasapoistosuunnitelman muuttaminen vuoden 2024 alusta alkaen 7 % menojaan-nöspoitoksi, vuokrien tasokorotukset sekä toiminnan tarkistukset tulevat parantamaan yhtiön taloustilannetta.

Koy Haapa-asuntojen tilikauden tulos oli 0,016 M€ alijäämäinen. Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot olivat yhteensä 1,198 M€. Kuluvasta käyttöomaisuudesta on tehty suunnitelman mukaisen poisto ja arvonalennus yhteensä määrältään 0,136 M€. Yhtiön tulee tehdä lisää kehittämistoimenpiteitä käyttöasteen parantamiseksi joko purkamalla tai myymällä vajaalla käyttöasteella olevia kohteita, ja yksittäisiä tyhjiä huoneistoja, korjaamalla asuntoja asumiskuntoisiksi ja huolehtimalla asuntojen peruskunnosta. Tilikaudella on myyty kannasta kiinteistöjä, rakennuksia ja asunto-osakkeita.

Haapaveden Teollisuuskiinteistöt Oy:n ja Kiinteistö Oy Haapa-asuntojen johtamisjärjestelmää on uusittu vuoden 2024 aikana. Teollisuuskiinteistöjen prokuristina toimi Marjaana Haapakoski 1.1.2024 - 13.9.2024 ja 14.9.2024 alkaen toimitusjohtajana on Teemu Niemimäki. Kiinteistö-Tahkola Oulu Oy vastaa Haapa-asuntojen toiminnan ja talouden ohjauksesta 1.4.2024 alkaen.

Sote-uudistuksen täytäntöönpano edellyttää muutoksia kuntien omistamien sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen hallintaan vuoden 2025 aikana. Tämän vuoksi on käynnistetty yhteistoimintaneuvottelut koskien kiinteistöjen hallinnan ja hoidon sekä ylläpidon siirtämistä kaupungin omistaman tytäryhtiön Teollisuuskiinteistöjen vastuulle. Tämä järjestely mahdollistaa kiinteistöjen vuokraamisen hyvinvointialueiden käyttöön markkinaehtoisesti, mikä vastaa sote-uudistuksen valtakunnallisia linjauksia ja vaatimuksia. Kunta ei suoraan saa toimia kilpailuilla markkinoilla vuokranantajana eikä kiinteistöpalveluiden tuottajana.”

Haapaveden kaupunkikonsernin tuloksen osalta merkittävimmät osakkuusyhtiöt ovat Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä (JEDU), Jokilaaksojen musiikkiopisto ja Kiinteistö Oy Kuntotalo. Näiden osalta tilikauden voitosta/tappiosta tulevat kaupunkikonsernin osuudet on nähtävillä liitetiedoissa.

Vuoden 2023 konsernitulos oli 2,080 M€, jolloin voittovarot kääntyvät positiiviseksi, yhteensä 1,281 miljoonaan euroon. Tilikauden 2024 tulos oli 0,912 miljoonaa euroa ja taseen ylijäämä nousi 2,193 miljoonaan euroon.

Haapaveden kaupunki aikoo jatkossa toimia vahvemmin Haapa-asuntojen ja Teollisuuskiinteistöjen kehittämisrahoittajana, jotta Haapa-asunnot voisi rakentaa uusia asuntoja ja mahdollisia ikäihmisten yhteisöllisiä tiloja ja Teollisuuskiinteistöt toimittajiksi yrityksille ja yhteisöille.

Teollisuuskiinteistöt ja kaupunki valmistautuvat vuoden 2025 aikana sote-kiinteistöjen uudelleenorganisointiin. Kiinteistöjen yhtiöittämisen taustalla on tarve selkeyttää omistuksen, hallinnoinnin ja ylläpidon vastuita sekä varmistaa paraneva kustannustehokkuus ja joustavuus muuttuvassa toimintaympäristössä. Tavoitteena on myös yhtenäistää kiinteistöjen hallintaa ja tukea niiden pitkäjänteistä kehittämistä.

4.3 Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteena on ollut, että kaupungin talous säilyy hyvässä kunnossa ja vuosikate positiivisena.

Tulos- ja rahoituslaskelman tunnusluvut	2024	2023	2022	2021
Vuosikate	2,290 M€	2,931 M€	802 769	-479 490
Vuosikate euroa/asukas	354,00	453,00	122,00	-72,00
Poistot	1,666M€	1,479 M€	1,456 M€	1,167 M€
Vuosikate % poistoista	137,43	198,15	55,12	-41,07
Investointien tulo-rahoitus %	233,54	347,07	18,68	-7,23
Kassan riittävyys, pv	43	42	44	47

Vuosikate on heikentynyt edellisestä tilinpäätöksestä, mutta riittää kattamaan poistojen määrän. Poistoihin suhteutettuna vuosikate on heikentynyt edellisestä vuodesta. Siihen tulee toiminnan ja talouden ohjauksessa ja eri päätöksissä kiinnittää huomiota, jotta taloudellinen kehitys muuttuisi paremmaksi.

Talouden tasapainoon on kiinnitettävä edelleen huomioita, koska riskejä hyvän talouden säilymiseen on olemassa tulevina vuosina.

Tulo-rahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään poistojen suuruinen. Vuosikate/poistot on heikentynyt edellisestä tilinpäätöksestä. Investointien tulo-rahoitus kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulo-rahoituksella. Kokonaisuutena talous on heikentynyt tunnuslukujen valossa edellistä vuodesta.

Seuraavassa taulukossa on esitetty taseen keskeisimmät tunnusluvut.

Taseen tunnusluvut	2024	2023	2022	2021
Omavaraisuus %	28,49	28,60	25,50	27,63
Suht.velkaantuneisuus %	164,05	154,60	73,95	74,22
Kertynyt yli/alijäämä €/asukas	672,00	564,00	379,00	498,00
Lainat/asukas	7 045	6 588	6 448	5 964

Tavoitteena oli talouden tasapainotuksella päästä siihen, että velkaantuminen pysähtyy. Kaupungin suhteellinen velkaantumisaste vuonna 2024 oli 164,05 % suluissa edellisen vuoden vastaava luku (154,6 %) Suhde on heikentynyt 9,45 %-yksikköä.

Konsernilainakanta on 7 045 euroa/asukas (2023 TP 7 447 euroa/asukas)
Peruskunnan vieras pääoma oli 48,6 miljoona euroa (46,8 miljoona euroa)
Konsernissa vastaavat luvut olivat 57,2 miljoona euroa (55,7 miljoona euroa)

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen erityistä huomiota alhaiseen omavaraisuusasteeseen ja velkaantumisen lisääntymiseen. Alle 50 % omavaraisuusaste tarkoittaa kuntataloudessa olennaista velkarasitetta. Pidämme edelleen huolestuttavana pitkään jatkunutta korkeaa suhteellista velkaantuneisuutta.

Kaupungin tilinpäätöksessä 2024 vuodelta sivulla 71 alkaen on esitetty yhteenveto määrärahojen toteutumisesta sitovuustasolla. Tarkastuslautakunta suosittaa, että talousarviomäärärahojen riittävyydestä päätetään talousarviovuoden aikana ja määrärahojen ylitykset päätettäisiin valtuustossa ennen tilinpäätöksen valmistumista.

4.4 Investoinnit

Talousarviossa oli investointeihin varattu nettona 1,238 miljoona euroa ja niihin käytettiin 1,085 miljoonaa euroa, nettototeutuma oli 980 tuhatta euroa, kun investointien tulo-rahoitusosuudet huomioidaan.

Kokonaisuutena investointitarpeisiin on suhtauduttu tiukemmin ja investointimäärärahat ovat riittäneet, joka on ollut tietoinen valinta suurten investointivuosien jälkeen.

5. HENKILÖSTÖ

Haapaveden kaupungin kuluksi kirjatut palkat vuonna 2024 olivat 12,5 miljoonaa euroa (ed. vuonna 13,1 miljoonaa euroa). Henkilöstökustannukset yhteensä olivat vastaavasti 15,4 miljoonaa euroa (16,3 miljoonaa euroa). Henkilöstökulut ovat vähentyneet noin 948 tuhatta euroa.

Henkilöstökulujen osuus kaikista toimintakuluista on 59,5 %. Kaupungin palveluksessa oli 286 henkilöä ja koko konsernissa 334 henkilöä. Henkilöstömäärän vähennys oli 42 henkilöä kaupungin osalta ja vähennys 40 henkilöä koko konsernin osalta edellisvuodesta. Työterveyspalvelujen tuottajana on toiminut Mehiläinen Oy 1.5.2023 alkaen.

Henkilöstöä koskevat tavoitteet ovat muun muassa:

- Henkilöstön työterveyshuoltoon panostetaan edelleen, jotta sairaspöissaolojen kasvutrendi on laskeva jatkossakin.

Sairaspöissaolojen määrä oli 2024 vuonna 4 999 päivää (13,33 päivää/työntekijä), kun vastaavat luvut olivat 2023 vuonna 5217 päivää (15,6 päivää/työntekijä). Noin puolella henkilöstöstä ei ole ollut sairauslomia lainkaan.

Hyvinvoivat työntekijät viestivät työyhteisöstä myönteisesti myös ulospäin. Tämän vuoksi on tärkeää selvittää mitkä seikat heikentävät työssä jaksamista, viihtyvyyttä ja sitä kautta työntekijöiden pysyvyyttä.

6. KUNTAKONSERNIN TOTEUMA

Kuntakonsernin toteumaa on havainnollistettu seuraavilla tunnusluvuilla:

Konsernin tunnusluvut	TP 2024	TP 2023	TP 2022
Konsernin toimintatuotot/ toimintamenot %	45,44 %	35,81 %	41,99 %
Konsernin vuosikate euroa/asukas	594	676	394
Konsernin vuosikate % poistoista	131,32 %	185,29 %	70,03 %
Konsernin omavaraisuusaste %	24,49 %	24,02 %	18,44
Kons. suhteellinen velkaantuneisuus %	146,96 %	141,54 %	80,33
Konsernin korolliset lainat/asukas	7 855	7 449	8 769
Kertynyt yli-/alijäämä/asukas	346	198	-65

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Toimintatuotot/toimintakulut

Toimintakate/toimintakuluilla kuvataan oman toiminnan rahoituksen riittävyyttä. Tunnusluku kertoo maksurahoituksen osuuden toimintamenoista.

Vuosikate/poistoista %

Tunnusluku kuvaa vuosikatteen riittävyyttä poistoihin.

Tilikautena 2024 tunnusluku on heikentynyt vertailuvuodesta ja oli 131,32 %, kun vuonna 2023 se oli 185,29 %.

Vuosikate euroa/asukas %

Vuosikate asukasta kohden kertoo tilikauden tuloksesta ja sen kehittymisestä vuosien varrella suhteessa asukasluvuun.

Vuosikate oli 594 euroa asukasta kohden tilikauden 2024 osalta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 146,96 % ja kasvanut vertailuvuoden 141,54 % määrästä.

Kertynyt ylijäämä

Luku osoittaa paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana ja vuoden 2024 kertynyt ylijäämä taseessa oli yhteensä 2 203 060 euroa.

7. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Jos kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyyttä.

Haapaveden kaupungin tilinpäätöksessä on vuodelta 2024 ylijäämä on 0,624 miljoonaa euroa ja kertynyttä ylijäämää 4,276 miljoonaa euroa. Konsernin osalta vastaavat luvut ovat tilikaudelta 2024 ylijäämää 1,22 miljoonaa euroa ja kertynyttä ylijäämää 2,14 miljoonaa euroa.

Haapaveden kaupungilla ei ole tällä hetkellä alijäämän kattamisvelvoitetta.

8. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessa merkinnyt **lihavoituna** ne kohdat, joihin erityisesti tulee ottaa kantaa ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Tarkastuslautakunta edellyttää, että kaupunginhallitus antaa selvityksen arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin valtuustolle ja kesäkuussa valittavalle tarkastuslautakunnalle lokakuun alkuun mennessä, **mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tarkastuslautakunnan esittämistä toimenpiteistä.**

Kaupungin taseessa on kertynyttä ylijäämää noin 4,3 miljoonaa eroa ja konsernitassolla noin 1,2 miljoonaa euroa.

Talouden tasapainoisen tuloksen kertymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tulevina vuosina joko tuloja lisäävästi tai menoja vähentämällä tai näiden molempien yhteisvaikutusta, jotta kaupungin toimintojen menot saadaan pidettyä hallinnassa. Julkiset palvelut ovat muuttuneet hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen. Kaupungin toiminnot keskittynyt nykyisin alueen elinvoiman kehittämiseen ja sivistyspalveluihin.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota uusien yritysten perustamisen vähenemiseen viime vuosina. Tarkastuslautakunta kysyy, miten kaupunki on toteuttanut elinkeinotoimintaa ja kaupungin markkinointia. Tällä on merkitystä kaupungin työpaikka- ja verotulokehitykseen.

Koko kaupungin konsernitalous on merkityksellinen ja tämä on korostunut viime vuosina. Tarkastuslautakunta kehittämään konserninäkökulmaa ja konsernijohtamista. Sisäistä valvontaa tarkastuslautakunta kehottaa kehittämään edelleen toimivammaksi.

Kaupungin yhtenä strategisena tavoitteena on tiedottaa kuntalaisia aktiivisesti ja positiivisesti korostaen avointa ja ennakoivaa viestintää. **Tilinpäätöskirjassa ei kuitenkaan ollut mainintaa, miten aktiivista tiedottamista on toteutettu ja miten se on toteutunut.**

Kaupungin strategisten tavoitteiden mukaan talous tulee pitää sellaisessa kunnossa, että kaupungin itsemääräämisoikeus säilytetään.

”Haapaveden asukasluku on laskenut tasaisesti aina vuodesta 1990 lähtien, jolloin väkiluku oli 8 190. Vuoden 2024 lopussa Haapaveden asukasluku oli 6 367 (Tilastokeskus Väestön ennakkotilasto 25.2.2025). Tilastokeskuksen tulevaisuuden väestöennusteen (24.10.2024) mukaan vuoden 2025 mennessä asukasluku olisi laskenut 128 henkilöllä vuodesta 2023 ja olisi 6 345, ja vuoteen 2030 mennessä jo noin 438 henkilöllä, jolloin asukasluku olisi arvion mukaan enää 6 035. Väestön määrä laskee trendin mukaisesti koko ajan.

Väestönlisäys on luonnollisen väestönlisäyksen, kuntien välisen nettomuuton ja nettomaahanmuuton summa ja tämä tunnusluku on negatiivinen koko ennusteperiodilla. Väestön kehitysnäkymät vaikuttavat oleellisesti kunnan peruspalveluiden kysyntään ja palvelurakenteeseen tulevaisuudessa, kun koululaisten määrä laskee suhteessa enemmän muihin ikäryhmiin verrattuna.”

Tarkastuslautakunta toteaa, että Haapaveden kaupunki ei ole pystynyt negatiivista väestönkehitystä pysäyttämään. Kaupungin asukasluku on laskenut 108 asukkaalla vuoden 2024 aikana 6 475 asukkaasta 6 367 asukkaaseen. Viimeisen viiden vuoden aikana asukasmäärä on vähentynyt 458 asukkaalla ja vuodesta 1994 lähtien 1 997 asukkaalla. Väestönkehitys on ollut yleisen kehityksen mukainen.

Muita huomioita

Sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuksien täyttämistä on raportoitu arviointikertomuksen sivulla 6. Ilmoitukset on pääosin tehty asianmukaisesti ja määräajassa.

Sidonnaisuusilmoituksen tekeminen on säädetty velvollisuudeksi erikseen määrätuille luottamushenkilöille ja viranhaltijoille. Lautakunta lausuu, että kunkin luottamushenkilön ja viranhaltijan tulee tehdä ilmoitus oma-aloitteisesti ja määräajassa. Jotta ilmoitukset tulevat kaikkien ilmoitusvelvollisten tehdyksi, tarkastuslautakunta suosittaa, että kunkin valtuustoryhmän tulee koordinoita jäseniään sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota uusien yritysten perustamisen vähäisyyteen viime vuosina sekä yleensä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittymiseen Haapavedellä. Tällä on merkitystä kaupungin työpaikka- ja verotulokehitykseen.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten kaupunki on toteuttanut elinkeinotoimintaa ja kaupungin markkinointia?

Seuraavalla valtuustokaudella toimintakertomusta laadittaessa tulee saada raportointia vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston toiminnasta, jotta tarkastuslautakunta voisi arvioida näidenkin toimintaa.

Kaupungin tulee kiinnittää huomiota palveluiden saavutettavuuteen mm. asiointiliikenteen järjestämiseen eri kyliltä taajamaan sekä kylätalkkaritoiminnan jatkamiseen.

Haapavedellä tehdään kaupungin kokoon nähden runsaasti valtuustoaloitteita. Tarkastuslautakunta suosittaa lyhentämään valtuustoaloitteiden käsittelyaikaa siten, että jättämisen jälkeen aloite valmistellaan ripeästi ja tuodaan heti valmistelun jälkeen valtuuston käsiteltäväksi.

Tytäryhteisöjen tulokset ovat olleet lähellä nollatulosta tai alijäämäisiä. Tarkastuslautakunta arvioi, että kaupunginhallituksen tulee kehittää konserniohjausta vaikuttamaan tytäryhtiöiden tulokselliseen toimintaan.

ALLEKIRJOITUKSET

Haapavedellä 15. päivänä toukokuuta 2025

Janne Mäkinen
puheenjohtaja

Leila Särkipaju
varapuheenjohtaja

Tellervo Sirviö
jäsen

Jarmo Viinala
jäsen

Antti Pekkala
varajäsen

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi